

Toribio Echebarria ez da gero nor-nahi. Eskoletan guti ibilirikan ere, hainitz irakurtzearen bortxaz, laster bildu zuen jakitate: kargu ederrak eman ziozkaten bai koperatifetan, bai herriko etxean, eta gustu hartu zuen izkiriatzen erdaraz eta eskuaraz. Erdaraz filosofia eta zozialismoa aipatzen zituen. Sort-herriko eskuararen hiztegia eta aditza ere bi liburu handitan ezagutarazi ditu, ez du hain aspaldi.

Oraiko obra hau harrigarrienetarik dela erranez ez gira espantu hutsetan ari. Jendeak hunkitzen dituzten gai guzietara hedatzen da, ala bizi, ala sendimendu, ala jakitate, ala sineste, ala zuzen, ala lur, ala heriotze.

Ez ditake erran nehoen filosofiari arras emana dela, haren zozialismoa ere nehunerekoa da: alta haren erlisioea, nahiz Bibleaz hazia, ez dakigu nungo elizetakoa ditaken: baina ezin uka baduela kar, eta dena bihotz dela.

Eskuaraz ez dugu behin ere irakurri luma batetarik jalgirikako hoinbertze bertsu bizi eta gogoetagarri. Ez izanik ere heine filosofiarekin hanbat adox, daukat erakusten duela bederen eskuarak ja-san dezakela elhe perttoli batzuez bertzerik. Hori ere zerbait bada.

Juan San Martinek egin dion aintzin-solasak ere merexi du irakurtzea, argitzen baigaitu Toribio Echebarriaz eta haren ideiez.

P. LAFITTE [*Herria*-tik artua].

ANTONIO ZAVALA, S. I. *Iru bertsolari*. Agustin Zakarra (1816-1886), Patxi Bakallo (1832-1898?), Pedro Santa Cruz (1838-1905). Auspoa Liburutegia, 66. 1967.

Azterketa bide nekegarriak urratu behar izan ditu egilleak berri ta bertsu guziok biltzeko. Mikela Elizegi (Pello Errota'ren alaba), J. A. Loinaz eta bertsularien ahidekoak izan ditu laguntzaille, baiña lan eta azterketa geienak egilleak bere gain hartu ditu.

Azken aldera zenbait doiñu dakarzki, A. Zatarain'ek magneto-fonutik paperera jasoak.

Joan zan mendeko hiru bertsularen berri ta bertsu hunkigarri-dun liburu bikain bat dugu. Orain ehun urteko bertsularitza zer zen nahiko ondo erakusten digute salbatu ahal izan diran bertsu hauek.

Orduango giroa obeto ezagutzeko, interesgarria deritxogu, honekin batean, honen ondorean argitara duan *Alzo'ko Imaz bertsolaria* ere («Auspoa», 68-69-70). «Zeruko Argia»n egin nuen bere aipamena (242 zenbakian, urrillaren 22-koa, 9-gn. or.). Ta, «Auspoa»ren alde-rako, han jarritako hitzak hemen berriztu beharra dugu: Aita Zavalala lan ona egiten ari da. Askok esaten dute bertso geiegi argitaratzen dituela, obe zela hautatuenak bakarrik argitara ematea. Baiña, gerora bertsolari antologia on bat egingo bada, lehenengoz beharrezkoa da guziak bildu eta argitaratzea. Gero etorriko dira aburuak eta bereizketak. Gure herri literatura ezagutuko bada azkar bildu beharra dago, ta hau ondo daki Aita Zavalak.

Ezin dugunaren gurariz mintzatzea baiño egokiagoa zaigu dugunari laguntzea, ta alde honetatik «Auspoa»k merezi du laguntza. Hor jarri bai digu herri poesiaren almazena. Oraindik, bertsolaritza buruz zer esan asko dago, ta hortik hartu beharko du sakonki aztertu nahi duenak.

J. SAN MARTIN.

ANUARIO del Seminario de Filología Vasca «Julio de Urquijo»
Excma. Diputación de Guipúzcoa. Tomo I. 1967.

Euskal-jakintza zale diranak ondo dakie Gipuzkoako Aldundegiaren babesean dagoan Urkixo tegiaren barri. Euskerearen maitale eta gizon jakintsuen ardurapean dago aspaldiko urteetan, eta ainbat liburu argitaratu ditu: beste batzuen artean, Lacarraren *Vasconia Medieval. Historia y Filología* itzaldiak (1957), Landucciren *Dictionarium Linguae Cantabrigiae*, 1562'urtekoa (1958'an argitaratu zan, Mitxelena eta Aguden ardurapean), Mitxelenaren *Fonética Histórica Vasca* (1961), Holmeren *El idioma vasco hablado* (1964). EGAN Aldizkari au be-
rau be Mintegi onen ardurapean agertzen da. Euskerazko ikastaroak be urtero emoten dabeez, irakasle jakintsu eta trebeen eskutik. Kanpoerrietako izkuntzalariekin, gelditu barik izaten ditubez artuemanak euskerea dala-ta. Eta zelan gogoratu ez ainbeste ta ainbeste galdera egin guk jakinzale gazteok, eta bat bera be ez da gelditu erantzun barik, maixu-erantzunakin baiña guraso-berba egokiakin beti, aurre-runtza bideak erakusten beti, bein be atear zarratu barik. Ezin aztu, ez, ainbeste urtetan egin direan itzaldiak eta alkarizketaldiak euskeraz! (noiz barriro?).